

Vnímání a zkušenost

Mezi vnímáním (vjemy) a zkušeností (zkušenostmi) je třeba vidět rozdíl především v jejich časovém rozsahu: vjem je totiž vždycky partikulární, a to ať v případě, že je aktuální, nebo v případě, že si naň vzpomínáme). Naproti tomu zkušenost má „historickou“ povahu a je postavena na více, případně mnoha opakovaných vjemech. Zároveň ovšem je třeba připomenout, že „vnímání“ se jen v nejnižších formách může obejít bez jakéhosi zkušenostního pozadí či „prostředí“. Proto mluvíme o tzv. „smyslovém“ vnímání (a obdobu najdeme v mnoha jazycích), protože jen na zkušenostním základě může jakýkoli vněm mít také „smysl“. (Smysl totiž může cokoli „dávat“ jen v širším kontextu – bez kontextu nemůže nic „smysl“ mít.) Takové nejnižší formy „vnímání“ jsou nám velmi těžko dostupné; spíše je (zatím) musíme jen předpokládat, pokud opustíme kauzalismus a budeme vše vykládat reaktivitou (schopností na něco reagovat). Reaktivita se totiž právě zakládá na jakési formě sensitivity, tj. vnímavosti vůči něčemu v „okolí“ subjektu (jen subjekt může být schopen akce, a tudíž také reakce.) A právě ony nejnižší formy sensitivity čili vnímavosti nepředpokládají (nemohou předpokládat) žádné formy smyslovosti resp. smyslového vnímání (a asi tím méně jakékoli formy zkušenosti, leda opět nějaké primitivní resp. primordiální).

(Písek, 060204-2.)